

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA
NACIONALNI KURIKULUM ZA STRUKOVNO
OBRAZOVANJE

PRIJEDLOG NAKON JAVNE RASPRAVE

Prosinac 2017.

NIJE LEKORIRANO

1. UVOD
2. SVRHA, VRIJEDNOSTI, CILJEVI I NAČELA STRUKOVNOG OBRAZOVANJA
 - 2.1 Svrha strukovnog obrazovanja
 - 2.2 Vrijednosti strukovnog obrazovanja
 - 2.3 Ciljevi strukovnog obrazovanja
 - 2.4 Načela strukovnog obrazovanja
3. UČENJE I POUČAVANJE U STRUKOVNOM OBRAZOVANJU
 - 3.1 Načela učenja i poučavanja
 - 3.2 Proces učenja i poučavanja u ustanovi za strukovno obrazovanje
 - 3.3 Učenje temeljeno na radu
 - 3.4 Odgojno-obrazovni ciklusi
4. SADRŽAJI UČENJA I POUČAVANJA
 - 4.1 Generičke kompetencije
 - 4.2 Kurikulumi u strukovnom obrazovanju
 - 4.3 Kvalifikacije u strukovnom obrazovanju
 - 4.3.1 Kvalifikacija razine 2
 - 4.3.2 Kvalifikacija razine 3
 - 4.3.3 Kvalifikacija razine 4.1
 - 4.3.4 Kvalifikacija razine 4.2
 - 4.3.5 Kvalifikacija razine 5
5. ORGANIZACIJA ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA
 - 5.1 Struktura strukovne kvalifikacije razine 2
 - 5.2 Struktura strukovne kvalifikacije razine 3
 - 5.3 Struktura strukovne kvalifikacije razine 4.1
 - 5.4 Struktura strukovne kvalifikacije razine 4.2
 - 5.5 Struktura strukovne kvalifikacije razine 5
 - 5.6 Mogućnosti izbora kurikuluma u ustanovama za strukovno obrazovanje
 - 5.7 Prohodnost
 - 5.8 Grupiranje učenika
6. VREDNOVANJE, OCJENJIVANJE I IZVJEŠĆIVANJE

- ECVET – Europski sustav bodova strukovnog obrazovanja
(European Credit System for Vocational Education and Training)
- ECTS – Europski sustav prijenosa i prikupljanja bodova
(European Credit Transfer and Accumulation System)
- HROO – Hrvatski sustav bodova općeg obrazovanja
(Croatian Credit System for General Education)
- EQF – Europski kvalifikacijski okvir
(European Qualifications Framework)
- HKO – Hrvatski kvalifikacijski okvir
- Registar HKO-a – Registar Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira
- NOK – Nacionalni okvirni kurikulum
- ONK – Okvir nacionalnog kurikuluma

NIJE LEKTORIRANO

1. UVOD

Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje dokument je kojim se određuju svrha, vrijednosti, ciljevi, načela te okvirni sadržaji, procesi učenja i poučavanja, organizacija i načini vrednovanja učeničkih postignuća, kompetencija i kvalifikacija u sustavu strukovnog obrazovanja Republike Hrvatske. Strukovno je obrazovanje usmjereno na razvoj generičkih kompetencija i kompetencija za stjecanje strukovnih kvalifikacija/zanimanja s jasno određenim ishodima učenja i učeničkim postignućima te na stjecanje kompetencija za cjeloživotno učenje, uz praćenje svih vrijednosti i razvojne komponente gospodarstva i društva u kojemu živimo.

Svrha, a time i cilj *Nacionalnog kurikuluma za strukovno obrazovanje* je kreiranje zajedničkog okvira strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Nacionalni kurikulum potiče stalni razvoj strukovnog obrazovanja u skladu s razvojnim ciljevima hrvatskoga gospodarstva.

Ovim se dokumentom uspostavlja i zajednički okvir djelovanja ustanova za strukovno obrazovanje te se određuje način stjecanja strukovnih kvalifikacija/zanimanja na razinama 2, 3, 4.1, 4.2 i 5, prema *Zakonu o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru*.

Sustav strukovnog obrazovanja omogućuje certificiranje kvalifikacija stečenih formalnim, neformalnim i informalnim oblicima učenja. Vrijednosti i načela procesa učenja i poučavanja koja se promiču *Nacionalnim kurikulumom za strukovno obrazovanje* usklađeni su sa *Strategijom obrazovanja, znanosti i tehnologije, Okvirom nacionalnog kurikuluma* i temeljnim kurikularnim dokumentima odgojno-obrazovnih područja i međupredmetnih tema. *Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje* usklađen je na nacionalnoj (HKO) i europskoj razini (EQF). *Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje* određuje postotni odnos općeobrazovnog i strukovnog dijela kurikuluma koji čine kvalifikacije određene razine u skladu s potrebama gospodarskog te osobnog rasta i razvoja, uzimajući u obzir mogućnosti horizontalne i vertikalne prohodnosti u sustavu. Učenje i poučavanje u strukovnom obrazovanju odvija se u ustanovama za strukovno obrazovanje, centrima kompetentnosti i u svijetu rada.

U procesu cjeloživotnog učenja strukovnim obrazovanjem stječu se one kompetencije i kvalifikacije koje su u određenome razvojnom trenutku potrebne svijetu rada i koje su u skladu s osobnim potencijalima učenika/polaznika. Stoga je nužna snažna povezanost strukovnog obrazovanja i gospodarstva.

Prema nacrtu *Programa razvoja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja 2015. – 2020.*,¹ Republika Hrvatska razvijat će visokokvalitetno i dostupno inicijalno strukovno obrazovanje i osposobljavanje koje društvo, a prije svega učenici/polaznici i njihovi roditelji/skrbnici, prepoznaju kao privlačnu opciju koja im pruža stjecanje ključnih i specifičnih strukovnih kompetencija.

Provedba strukovnog obrazovanja i osposobljavanja pratit će ulaganja u visokokvalitetnu, svrsishodnu te racionalnu infrastrukturu i objekte, a temeljit će se na relevantnosti strukovnih kvalifikacija/zanimanja u svijetu rada i definiranim putovima za nastavak obrazovanja i osposobljavanja. Ključnu ulogu u provedbi imat će nastavnici kojima će se pružati trajna podrška u profesionalnom razvoju. Razvijat će se fleksibilno i inkluzivno strukovno obrazovanje i osposobljavanje temeljeno na odgojno-obrazovnim ishodima, inovativnim metodama učenja i poučavanja te na suradnji sa svim dionicima, a posebice poslodavcima. Razvijat će se transparentni kvalifikacijski sustav koji omogućuje stjecanje i prijenos ishoda učenja, priznavanje kvalifikacija i stečenih kompetencija u međunarodnoj mobilnosti te će se povećati mogućnost međunarodne mobilnosti učenika i nastavnika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.

Ovim je dokumentom određena vizija strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u Republici Hrvatskoj do 2020. godine, koje će biti usmjereno na kvalitetu i učinkovitost. Strukovno obrazovanje i osposobljavanje će biti privlačno, inovativno, relevantno i povezano sa svijetom rada te će omogućiti stjecanje kompetencija neophodnih za osobni i profesionalni razvoj te cjeloživotno učenje.

Temeljem *Programa razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja* te *Nacionalnog kurikuluma za strukovno obrazovanje* planiraju se izraditi sektorski kurikulumi, ojačati model učenja temeljenog na radu te unaprijediti sustav osiguranja kvalitete. Posebno valja istaknuti da će se time osigurati trajni profesionalni razvoji nastavnika, podići privlačnost strukovnog obrazovanja te povećati mobilnost i zapošljivost učenika/polaznika.

¹ Tekst koji se odnosi na smjernice temeljene na nacrtu *Programa razvoja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja 2015. - 2020.*, preuzet je iz navedenog dokumenta i prilagođen.

2. SVRHA, VRIJEDNOSTI, CILJEVI I NAČELA STRUKOVNOG OBRAZOVANJA

Polazeći od *Okvira nacionalnog kurikuluma* u ovome se poglavlju navode svrha, vrijednosti, ciljevi i načela strukovnog obrazovanja, posebnosti učenja i poučavanja te se određuje položaj i značaj strukovnog obrazovanja u odgojno-obrazovnom sustavu Republike Hrvatske.

2.1 Svrha

Svrha je strukovnog obrazovanja stjecanje kompetencija potrebnih za određene strukovne kvalifikacije/zanimanja temeljenih na potrebama svijeta rada, na relevantnim nacionalnim strategijama razvoja gospodarstva te na mogućnosti nastavka obrazovanja.

Strukovno obrazovanje osigurava uvjete za:

- stjecanje prve kvalifikacije i usvajanje ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje u skladu s mogućnostima pojedinca
- proširivanje i usavršavanje stečenoga znanja prema zahtjevima svijeta rada
- osobni razvoj pojedinca s posebnim naglaskom na razvoj poduzetnosti, inovativnosti i kreativnosti
- zapošljivost i samozapošljivost
- nastavak obrazovanja.

2.2 Vrijednosti strukovnog obrazovanja

Polazeći od *Okvira nacionalnog kurikuluma* (2016.) ovim se dokumentom ističu specifične vrijednosti strukovnog obrazovanja:

- **znanje i vještine** – Uz znanje, razvoj vještina temeljna je vrijednost strukovnog obrazovanja koja omogućava praktičnu primjenu naučenoga. Interdisciplinarnim pristupom učenju stječu se primjerene vještine potrebne za rad u različitim područjima.
- **relevantnost** – Stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja u strukovnom obrazovanju temelji se na usvajanju onih znanja i vještina koje će učeniku/polazniku omogućiti zapošljivost i prilagodljivost u promjenjivim okolnostima.
- **cjeloživotno učenje** – Cjeloživotno učenje je vrijednost kojom se nadograđuju generičke i stručne kompetencije potrebne za prilagodbu promjenjivim uvjetima u svijetu rada.
- **odgovornost** – Odgovornost je prisutna u svakom segmentu strukovnog obrazovanja, a posebno je izražena u postupcima i rezultatima rada te svim učincima koje taj rad ima na pojedinca i zajednicu.
- **rad** – Strukovno obrazovanje promiče rad kao vrijednost koja doprinosi razvoju pojedinca i društva.

- **zaštita na radu** – Strukovno obrazovanje promiče i zaštitu na radu kao vrijednost koja pridonosi sprječavanju rizika i ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, bolesti u vezi s radom te ostalih materijalnih i nematerijalnih šteta na radu i u vezi s radom.
- **suradnja i socijalno partnerstvo** – Suradnjom svih dionika sustava strukovnog obrazovanja i gospodarstva podiže se razina kvalitete obrazovanja. Suradničkim odnosima ustanova za strukovno obrazovanje, centara kompetentnosti, lokalne zajednice, gospodarskih čimbenika i strukovnih komora otvorena je mogućnost prilagodbe postojećih i stvaranja novih strukovnih kvalifikacija/zanimanja u skladu s potrebama svijeta rada. Socijalnim partnerstvom osiguravaju se potrebni uvjeti za funkcionalno i učinkovito strukovno obrazovanje te njegovo brzo prilagođavanje novim tehnologijama i potrebama u svijetu rada.
- **poduzetnost** – U strukovnom obrazovanju naglasak se stavlja na aktiviranje osobnih i poslovnih potencijala te na prepoznavanje prilika za djelovanje i preuzimanje odgovornosti u osobnom i poslovnom okruženju.
- **identitet** – Strukovno obrazovanje pridonosi izgradnji osobnog, kulturnog i nacionalnog identiteta pojedinca. Odgoj i obrazovanje trebaju buditi, poticati i razvijati osobni identitet istodobno ga povezujući s poštovanjem različitosti.
- **integritet** – Integritet pretpostavlja iskrenost i autentičnost svih sudionika uključenih u odgojno-obrazovni proces. U strukovnom obrazovanju uz osobni integritet razvija se i profesionalni integritet pojedinca.
- **poštovanje** – U strukovnom obrazovanju neophodno je međusobno poštovanje svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa u ustanovama za strukovno obrazovanje, centrima kompetentnosti i u svijetu rada.
- **solidarnost** – Solidarnost podrazumijeva uvažavanje različitosti te djelovanje temeljeno na prihvaćanju pojedinačnih i zajedničkih izazova u osobnom i poslovnom okruženju.
- **zdravlje** – Briga o zdravlju u užem smislu uključuje prepoznavanje, razumijevanje i usvajanje zdravih životnih navika, zdravih stilova života i odgovornog ponašanja.

2.3 Ciljevi strukovnog obrazovanja

Strukovno obrazovanje ostvaruje se u sigurnom okruženju u kojemu se pruža podrška učenicima/polaznicima da se razvijaju u:

- **osobe koje su kvalificirane za ulazak u svijet rada, nastavak obrazovanja te cjeloživotno učenje**
 - usvajanjem znanja i vještina te samostalnosti i odgovornosti svaki pojedinac je pripremljena za ulazak u svijet rada, nastavak obrazovanja te cjeloživotno učenje
- **samopouzdanе i poduzetne osobe**
 - koje proširuju i usavršavaju stečeno stručno znanje prema zahtjevima svijeta rada i osobnim interesima
 - koje autonomno i odgovorno odabiru životne ciljeve i prikladne načine za njihovo postizanje
 - koje imaju razvijeno samopoštovanje
 - koje razvijaju vlastite talente i sposobnosti
 - koje se brinu o vlastitom zdravlju u osobnom i profesionalnom okruženju
- **osobe koje uče**
 - koje su znatiželjne, žele učiti i znaju upravljati svojim učenjem, razvijaju znanje o svijetu u kojemu žive i njegovo razumijevanje
 - koje su sposobne uočavati probleme i oblikovati nova rješenja
 - koje su otvorene prema novim idejama i načinima razmišljanja
 - koje u radnom okruženju stječu stručna primjenjiva znanja
 - koje kritički razmišljaju uvažavajući pri tom druga razmišljanja i ideje
 - koje profesionalnim znanjem i vještinama mogu osigurati kvalitetan život
- **osobe koje aktivno i odgovorno sudjeluju u zajednici**
 - koje imaju izgrađenu svijest i pozitivan odnos prema očuvanju i razvoju materijalne i duhovne baštine Republike Hrvatske te aktivno doprinose njezinu gospodarskom rastu i razvoju
 - koje u poslovnom okruženju promiču socijalnu pravdu i afirmativan odnos prema ranjivim skupinama
 - koje su sposobne i spremne pridonositi zajedničkom dobru
 - koje su empatične
 - koje solidarno djeluju u zajedničkom radu, surađuju u profesionalnom okruženju
 - koje primjenjuju opća načela prevencije u svim područjima rada
 - koje poznaju i razumiju svoju kulturnu zajednicu te uvažavaju druge kulturne zajednice
 - koje odgovorno upravljaju sredstvima za rad te surađuju sa svim sudionicima radnog procesa.

2.4 Načela strukovnog obrazovanja

Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje temelji se na Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije, načelima Okvira nacionalnog kurikuluma, Zakonu o strukovnom obrazovanju i Zakonu o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru te specifičnim načelima koja se utvrđuju radi razvoja, promicanja i praćenja stalnog poboljšanja sustava strukovnog obrazovanja. Učenjem i poučavanjem unutar strukovnog obrazovanja omogućuje se stjecanje znanja, razvoj vještina i stvaralačkih sposobnosti, uključujući odgovornost za postignuće osobnih ciljeva, za vlastiti život, okoliš, užu i širu zajednicu uz primjenu načela:

- **visoka kvaliteta odgoja i obrazovanja za sve** – Kontinuiranim poboljšanjem materijalnih, organizacijskih i kadrovskih uvjeta u ustanovama za strukovno obrazovanje i centrima kompetentnosti osigurava se dostupnost kvalitetnoga strukovnog obrazovanja utemeljenog na jasnim standardima. Kvaliteti strukovnog obrazovanja pridonosi osiguranje podrške za razvoj osobnih potencijala te snažna povezanost sa svijetom rada.
- **utemeljenost na znanstvenim i tehnološkim spoznajama**
- **inkluzivnost** – Osiguravanje pristupa i prava na inicijalno i nastavljajuće strukovno obrazovanje svim učenicima/polaznicima te pružanje podrške i osiguravanje uspješnosti u strukovnom obrazovanju u skladu s njihovim razvojnim potrebama, mogućnostima, interesima i sposobnostima.
- **europska dimenzija obrazovanja** – Europska dimenzija obrazovanja podrazumijeva učenje zajedničkog življenja u demokratskom i multikulturnom društvu. Na taj se način učenicima omogućuje stjecanje znanja i vještina mobilnošću i drugim oblicima povezanosti, promicanje socijalne uključenosti, jednakopravnosti i tolerancije različitosti uz međunarodnu usporedivost stečenih strukovnih kvalifikacija.
- **demokracija** – Demokracija se ostvaruje uključivanjem svih dionika (državnih i gospodarskih institucija, privatnog sektora i ostalih zainteresiranih subjekata) primjereno njihovoj ulozi u donošenju odluka o planiranju, izvođenju, financiranju i upravljanju u sustavu strukovnog odgoja i obrazovanja.
- **horizontalna i vertikalna prohodnost** – Sustav strukovnog obrazovanja osigurava mobilnost i prohodnost. U svim strukovnim kvalifikacijama omogućuje se promjena vrste obrazovanja te prohodnost između sektora i strukovnog kurikuluma unutar sustava strukovnog obrazovanja. U sustavu cjeloživotnog učenja polaznici se, osim stjecanja inicijalne kvalifikacije, mogu uključiti u programe osposobljavanja i usavršavanja, prekvalifikacije i dokvalifikacije u skladu s potrebama svijeta rada te osobnim interesima i mogućnostima.

- **profesionalni razvoj nastavnika** – Razvoj novih tehnologija te strategija učenja i poučavanja nameće potrebu za stalnim profesionalnim razvojem nastavnika u strukovnom obrazovanju.
- **autonomija i odgovornost nastavnika** – Nastavniku je u ostvarenju kurikuluma za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja osigurana autonomija u izboru oblika i metoda poučavanja te djelomična autonomija u izboru sadržaja. Autonomija je povezana s odgovornošću za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda i stjecanje kompetencija.
- **autonomija i odgovornost odgojno-obrazovnih ustanova** – Ustanove za strukovno obrazovanje imaju određenu autonomiju pri izradi kurikuluma škole koji se izrađuje u skladu s nacionalnim i sektorskim kurikularnim dokumentima. Stjecanje i razvoj kompetencija za rad ili nastavak obrazovanja utemeljeni su na profesionalnoj odgovornosti svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa za postizanje odgojno-obrazovnih ishoda.
- **aktivna uloga učenika u procesu poučavanja i učenja** – Oblici i metode učenja i poučavanja omogućuju svakom učeniku/polazniku uspješnost u skladu s njegovim mogućnostima te razvijanje kreativnosti, inovativnosti i poduzetnosti. Učenik/polaznik aktivno sudjeluje u procesu učenja i poučavanja te stječe primjenjiva znanja i vještine. Dio strukovnog kurikuluma ostvaruje se praktičnom primjenom teorijskih znanja u radnom okruženju.
- **ustanova za strukovno obrazovanje kao sigurno i poticajno okruženje za osobni razvoj i suradnju** – Osiguravanje uvjeta provođenja učenja i poučavanja u ozračju razumijevanja, podrške i suradnje postiže se kvalitetnom komunikacijom učenika/polaznika, nastavnika, stručnih suradnika, roditelja/skrbnika i mentora iz svijeta rada radi napredovanja i dobrobiti svakog učenika/polaznika. Vrednovanje i ocjenjivanje postignuća provodi se različitim suvremenim oblicima i metodama. Potiče se pozitivan pristup vrednovanju kao motivacija za daljnji rad te stvaranje atmosfere suradnje i prihvaćanja različitosti.
- **cjeloživotno učenje** – Razumijevanjem i prihvaćanjem učenja kao cjeloživotnog procesa svaki se pojedinac aktivno uključuje u suvremeni svijet neprestanih promjena društvenog i gospodarskog života. Kvalifikacije stečene formalnim, neformalnim ili informalnim procesom učenja mogu se certificirati na temelju zakonskih propisa.

3. UČENJE I POUČAVANJE U STRUKOVNOM OBRAZOVANJU

Učenje i poučavanje međusobno su povezani procesi koji ovise jedan o drugome. U procesu učenja treba poticati razvoj praktičnih, kognitivnih i socijalnih vještina, samostalnost i odgovornost. Načela učenja i poučavanja strukovnog obrazovanja proizlaze iz njegovih specifičnosti. Učenje i poučavanje u strukovnom obrazovanju provode se u školskom okruženju u ustanovama za strukovno obrazovanje, centrima kompetentnosti i u svijetu rada raznim oblicima učenja temeljenoga na radu. Razvoj generičkih i stručnih kompetencija odvija se u sklopu procesa učenja i poučavanja te izvannastavnih aktivnosti.

Radi zadovoljavanja odgojno-obrazovnih potreba učenika s teškoćama kurikulum se treba prilagoditi u skladu sa smjernicama *Okvira za poticanje i prilagodbu iskustava učenja te vrednovanje postignuća djece i učenika s teškoćama*.

Radi zadovoljavanja odgojno-obrazovnih potreba darovitih učenika uvodi se razlikovni kurikulum u skladu sa smjernicama *Okvira za poticanje iskustava učenja i vrednovanje postignuća darovite djece i učenika*.

3.1 Načela učenja i poučavanja

Na temelju načela učenja i poučavanja *Okvira nacionalnog kurikuluma* i specifičnih ciljeva strukovnog obrazovanja, u ustanovama za strukovno obrazovanje i centrima kompetentnosti se planira i izvodi odgojno-obrazovni proces tako da se omogućuje:

- **cjelovit razvoj i dobrobit učenika/polaznika** – uvažavanje jedinstvenosti svakog učenika/polaznika radi razvoja njegovih potencijala
- **cjelovitost i povezanost iskustva učenja i razvoja** – svaki odgojno-obrazovni ciklus temelji se na ranije stečenim znanjima, vještinama, vrijednostima i stavovima primjenjivim u svijetu rada i u procesu daljnjeg učenja
- **jasna i visoka očekivanja od učenika/polaznika** – postupno povećavanje očekivanih razina odgojno-obrazovnih ishoda u skladu s individualnim potrebama i mogućnostima osigurava trajno napredovanje u procesu usvajanja kompetencija
- **stjecanje kvalifikacije za rad** – učenjem i usvajanjem temeljnih i strukovnih znanja, vještina te vrijednosti i stavova uz poznavanje općih načela prevencije zaštite na radu
- **cjeloživotno učenje** – cjeloživotno učenje podrška je osobnog i profesionalnog rasta i razvoja i pretpostavka za to, a time doprinosi i napretku gospodarstva
- **izbornost sadržaja učenja** – otvorenost i fleksibilnost strukovnog kurikuluma omogućuje

učenicima/polaznicima odabir sadržaja koji su povezani sa svijetom rada, životnim situacijama, iskustvima te interesima i očekivanjima njih samih i društvene sredine općenito

- **poticanje složenijih oblika mišljenja i primjene naučenoga u svijetu rada i u svakodnevnom životu** – vježbama, projektima te praktičnom primjenom teorijskih znanja u svijetu rada potiče se razvoj samostalnosti
- **aktivno sudjelovanje učenika/polaznika u procesu učenja** – postupci i strategije učenja usmjerene su na razvoj kreativnosti, samostalnosti i odgovornosti učenika/polaznika te njihovo aktivno uključivanje u sam proces učenja
- **usmjerenost učenika/polaznika prema suradnji i otvorenosti prema zajednici** – učenje u školskom okruženju u ustanovama za strukovno obrazovanje i centrima kompetentnosti i radnom okruženju u svijetu rada aktivno potiče suradnju i interakciju svih sudionika te otvorenost prema zajednici
- **poticajno i sigurno okruženje** – materijalni i prostorni uvjeti strukovnih kurikuluma usklađeni s *Državnim pedagoškim standardom srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja* doprinose stvaranju sigurnog i poticajnog okruženja u procesu stjecanja strukovne kvalifikacije/zanimanja.

3.2 Procesi učenja i poučavanja u ustanovi za strukovno obrazovanje

Svi sudionici procesa učenja i poučavanja, razumijevajući ciljeve, zadaće, sadržaje, organizaciju, metode i strategije učenja i poučavanja, svoje djelovanje usmjeravaju na odgojno-obrazovne ishode i stjecanje kompetencija za strukovnu kvalifikaciju/zanimanje.

U odgojno-obrazovnom procesu učenja i poučavanja važno je postići:

- programsku i vremensku usklađenost općeobrazovnog i strukovnog dijela kurikuluma
- usklađenost sadržaja i procesa učenja i poučavanja u ustanovi za strukovno obrazovanje s procesom učenja utemeljenoga na radu unutar strukovnog dijela kurikuluma u svijetu rada
- izvođenje strukovnog kurikuluma u primjerenom okruženju (u standardnim i specijaliziranim učionicama te na radnom mjestu u svijetu rada)
- usklađenost sadržaja i metoda učenja i poučavanja s odgojno-obrazovnim ishodima i kompetencijama strukovne kvalifikacije/zanimanja.

Proces učenja i poučavanja u strukovnom obrazovanju dinamična je kombinacija različitih suvremenih metoda učenja i poučavanja kojima se razvija suradnički odnos svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa. Potiče se otvorenost prema problemskim situacijama i zadacima iz stvarnog života te razvoj organizacijskih i komunikacijskih sposobnosti učenika/polaznika.

Raznolikim aktivnostima učenici/polaznici se potiču na aktivno sudjelovanje i međusobnu suradnju te na razvijanje kognitivnih, praktičnih i socijalnih vještina. Učenje i poučavanje odvija se u okruženju koje simulira stvarne radne uvjete kao kvalitetna priprema za učenje u stvarnom radnom okruženju. Metode učenja i poučavanja koje se primjenjuju u procesu strukovnog obrazovanja u središte procesa stavljaju učenika/polaznika.

3.2.1 Uloga učenika

Tijekom strukovnog obrazovanja učenik/polaznik stječe strukovnu kvalifikaciju/zanimanje na temelju koje se može uključiti u svijet rada ili nastaviti obrazovanje. Učenik/polaznik je aktivan sudionik odgojno-obrazovnog procesa koji:

- stječe kompetencije izabrane strukovne kvalifikacije/zanimanja primjereno svojim mogućnostima i darovitosti
- aktivno sudjeluje u procesu vrednovanja i samovrednovanja postignutih odgojno-obrazovnih ishoda
- redovito pohađa sve oblike nastave i samostalno uči, brine za svoje radno i životno okruženje
- svoj odnos prema drugima temelji na suradnji, uvažavanju različitosti, međusobnom poštovanju i razumijevanju
- se razvija u samostalnu i odgovornu osobu sposobnu za uključivanje u svijet rada ili nastavak obrazovanja te cjeloživotno učenje.

3.2.2 Uloga nastavnika

U sustavu strukovnog obrazovanja odgojno-obrazovni proces provode nastavnici koji su stručnjaci za različita područja te dobro poznaju procese poučavanja i učenja. Nastavnik je autonoman u izboru metoda koje primjenjuje u procesu učenja i poučavanja. Kreator je procesa učenja i poučavanja, njegov moderator i voditelj te prihvaća odgovornost za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda.

Nastavnik kao kreator odgojno-obrazovnog procesa:

- trajno se stručno usavršava provodeći određeno vrijeme i na radnim mjestima u odgovarajućem sektoru u radnom okruženju i za kompetencije u području pedagogije, psihologije, didaktike, metodike te zaštite na radu
- koristi se novim tehnologijama i opremom kako bi mogao kompetentno voditi proces učenja i poučavanja u skladu sa stvarnim potrebama gospodarstva te tako osigurati relevantnost strukovnog

obrazovanja

- razumije potrebe i mogućnosti učenika/polaznika te im prilagođava sadržaje, metode i oblike rada kako bi na učinkovit način ostvarili odgojno-obrazovne ishode.

3.2.3 Uloga ravnatelja i stručnih suradnika

Ravnatelji ustanove za strukovno obrazovanje rade sustavno na osiguravanju uvjeta i pružanju podrške svim radnicima za ostvarivanje ciljeva *Nacionalnog kurikulumu za strukovno obrazovanje*, sektorskog kurikulumu, strukovnog kurikulumu (kurikulumu za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja) i kurikulumu škole.

Stručni suradnici koji rade u ustanovama za strukovno obrazovanje aktivno su uključeni u provedbu kurikularnih dokumenata. Njihovo uključivanje je ovisno o njihovoj profesionalnoj ulozi i specifičnim potrebama nastavnika i učenika/polaznika.

Koordiniraju suradnju s centrima kompetentnosti kao i mentorima iz gospodarstva kod koji učenici/polaznici provode učenje temeljeno na radu kroz usklađivanje realizacije sadržaja praktične i strukovno-teorijske nastave, edukacije mentora te implementacije novih tehnologija u proces učenja i poučavanja.

3.2.4 Materijali i izvori

Ustanova za strukovno obrazovanje djeluje u primjerenim prostornim i materijalnim uvjetima sa stručnim kadrom potrebnim za postizanje odgojno-obrazovnih ishoda. Učenici/polaznici ostvaruju predviđene ishode učenjem u ustanovi za strukovno obrazovanje, centru kompetentnosti te u radnom okruženju.

Komunikacijom sa srodnim ustanovama osigurava se razmjena stručnih znanja i primjera dobre prakse.

Procesi učenja i poučavanja te primjena suvremenih metoda podrazumijevaju odgovarajuće uvjete rada koje osigurava ustanova za strukovno obrazovanje i centar kompetentnosti uz podršku osnivača i lokalne zajednice te osobito gospodarskih subjekata određenog sektora.

Materijalni uvjeti rada ustanova za strukovno obrazovanje i centara kompetentnosti, oprema učionica, praktikuma, vježbaonica, laboratorija, radionica i drugih prostora u kojima se provodi proces učenja i poučavanja u skladu su s potrebama strukovnog kurikulumu. Prostori u kojima se uči i poučava te sredstva i pomagala koja se pri tome upotrebljavaju u funkciji su učinkovitog stjecanja kompetencija za određenu strukovnu kvalifikaciju/zanimanje.

Okruženje u ustanovama za strukovno obrazovanje i centrima kompetentnosti poticajno je i sigurno za sve učenike/polaznike te osigurava međusobno uvažavanje, kolegijalnost i solidarnost.

3.3 Učenje temeljeno na radu

Proces učenja temeljenog na radu sastavni je i neodvojiv dio strukovnog obrazovanja. Podiže kvalitetu strukovnog obrazovanja, a suradnički odnosi između ustanova za strukovno obrazovanje, centara kompetentnosti i gospodarstva čine ga fleksibilnim i prilagodljivim.

Oblici učenja temeljenog na radu:

- integrirano u strukovni kurikulum, u školskim praktikumima, laboratorijima, radionicama, vježbeničkim tvrtkama, uz uporabu simulacija i stvarnih projektnih zadataka u poslovnom sektoru
- naukovanje u svijetu rada kombinirano s učenjem temeljenim na radu u školskim i specijaliziranim prostorima uz uvjet da u cijelosti simuliraju uvjete iz svijeta rada
- učenje na radnom mjestu kao strukovno obrazovanje i osposobljavanje u ustanovi za strukovno obrazovanje, centru kompetentnosti koje uključuje razdoblja učenja na radnom mjestu kod poslodavaca. Rad na radnom mjestu dio je programa strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji vodi do formalne kvalifikacije. Učenjem na radnom mjestu učenik/polaznik se postupno uvodi u svijet rada te mu se omogućuje sudjelovanje u radnom procesu u kontroliranim uvjetima sve dok ne stekne potpune kompetencije za određenu strukovnu kvalifikaciju/zanimanje.

Učenje temeljeno na radu može se provoditi:

- u svijetu rada (gospodarski subjekti) na mjestima gdje su zadovoljeni pedagoški i sigurnosni uvjeti s odgovarajuće osposobljenim i motiviranim mentorima kod poslodavca
- u centrima kompetentnosti
- u ustanovama za strukovno obrazovanje koje za to imaju materijalne i prostorne uvjete za izvođenje strukovnih kurikuluma u skladu s *Državnim pedagoškim standardom srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja*.

Za uspješno provođenje učenja temeljenog na radu nužno je stvoriti uvjete suradnje i partnerstva gospodarstva te nadležnih institucija na državnoj i lokalnoj razini. Ustanova za strukovno obrazovanje uz potporu nacionalnih institucija i lokalne zajednice dogovara sadržaje učenja na radnom mjestu s onim gospodarskim subjektima koji mogu na učinkovit način doprinijeti stjecanju stručnih kompetencija. Sektorski kurikulum i kurikulum za stjecanje kvalifikacije/zanimanja odredit će obujam i oblik učenja temeljenoga na radu.

3.3.1 Proces učenja i poučavanja na radnom mjestu

Vještine i znanja koja se usvajaju tijekom učenja na radnom mjestu, kao i odabir načina i oblika učenja, određuju se sektorskim kurikulumom te kurikulumom za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja. Učenjem na radnom mjestu stječu se specifična znanja i vještine potrebne za samostalan, siguran i odgovoran rad te rješavanje stvarnih problema radnog procesa određenog zanimanja. Stječu se i razvijaju socijalne kompetencije kao što su: poštovanje radne discipline, komunikacija na radnom mjestu, suradnički odnosi i uvažavanje različitosti. Učenje na radnom mjestu pridonosi razvijanju poduzetničkog duha, poštovanju standarda unutar struke i propisanih pravila u okviru određenoga radnog mjesta.

3.3.2 Uloga učenika

Učenjem na radnom mjestu učenici:

- razvijaju svoja profesionalna znanja i vještine te stručnost
- stječu znanja o radu na siguran način
- razvijaju kompetencije potrebne za rad na radnom mjestu, uključujući i generičke kompetencije određene *Okvirom nacionalnog kurikuluma*
- razvijaju samopouzdanje i motivaciju
- aktivno sudjeluju u procesu vrednovanja i samovrednovanja postignutih odgojno- obrazovnih postignuća
- preuzimaju odgovornost za vlastito učenje i za razvijanje kompetencija upravljanja karijerom
- stječu prvo radno iskustvo kako bi se što jednostavnije uključili u svijet rada ili donijeli odluku o nastavku obrazovanja.

Učenik sudjeluje u radnom procesu u skladu s mogućnostima i usvojenim kompetencijama.

3.3.3 Uloga mentora u svijetu rada

Mentor u svijetu rada stručna je osoba koja je osposobljena za poučavanje na radnom mjestu. Tijekom samoga radnog procesa mentor u svijetu rada stvara radno okruženje za stjecanje znanja i vještina potrebnih za obavljanje poslova određenog zanimanja. Surađuje sa svim dionicima u procesu učenja kako bi se ostvarila očekivana odgojno-obrazovna postignuća.

Mentor u svijetu rada u procesu učenja odgovoran je za osiguravanje kvalitete procesa učenja koja uključuje:

- provođenje procesa rada i učenja na radnom mjestu
- praćenje postignuća učenika
- vođenje propisane pedagoške dokumentacije i evidencije

- oblikovanje pokazatelja uspješnosti ostvarenja procesa učenja i postignutih odgojno- obrazovnih ishoda
- praćenje mape radova učenika
- suradnju sa ustanovama za strukovno obrazovanje i centrima kompetentnosti kroz usklađivanje realizacije sadržaja praktične i strukovno-teorijske nastave, edukacije nastavnika te implementacije novih tehnologija u proces učenja i poučavanja.

3.3.4 Materijali i izvori

Za ostvarivanje učenja temeljenoga na radu potrebno je osigurati odgovarajuće uvjete za provođenje procesa rada u skladu sa specifičnostima sektora.

Ustanove za strukovno obrazovanje i centri kompetentnosti koje provode strukovne kurikulume sudjeluju u projektima mobilnosti učenika i nastavnika, čime omogućuju učenje i stjecanje iskustva u međunarodnome radnom okruženju. Tako se povećava kvaliteta odgojno-obrazovnog procesa, relevantnost i prepoznatljivost strukovnog obrazovanja.

3.4 Odgojno-obrazovni ciklusi

Odgojno-obrazovni ciklusi odgojno-obrazovna su razvojna razdoblja učenika koja čine jednu cjelinu.

Obuhvaćaju jednu ili više godina obrazovanja, a određuju se prema zajedničkim odgojno-obrazovnim ciljevima i očekivanjima koja učenik/polaznik treba postići u određenome razvojnom ciklusu. U strukovnom obrazovanju odgojno-obrazovni ciklusi razlikuju se ovisno o razini kvalifikacije i važni su za planiranje i programiranje kurikuluma za stjecanje strukovne kvalifikacije/ zanimanja. Stjecanje strukovnih kvalifikacija postiže se:

- obrazovanjem za stjecanje strukovne kvalifikacije razine **2** čije je ukupno radno opterećenje za stjecanje kvalifikacije minimalno 30 ECVET i/ili HROO bodova na 2. ili višoj razini skupova ishoda učenja
- obrazovanjem za stjecanje strukovne kvalifikacije razine **3** čije je ukupno radno opterećenje za stjecanje kvalifikacije minimalno 60 ECVET i/ili HROO bodova na 3. ili višoj razini skupova ishoda učenja
- obrazovanjem za stjecanje strukovne kvalifikacije razine **4.1** čije je ukupno radno opterećenje za stjecanje kvalifikacije minimalno 180 ECVET i/ili HROO bodova od kojih je najmanje 120 ECVET i/ili HROO bodova na 4. ili višoj razini skupova ishoda učenja
- obrazovanjem za stjecanje strukovne kvalifikacije razine **4.2** čije je ukupno radno opterećenje za stjecanje kvalifikacije minimalno 240 ECVET i/ili HROO bodova od kojih je najmanje 150 ECVET i/ili HROO bodova na 4. ili višoj razini skupova ishoda učenja.

- obrazovanjem za stjecanje strukovne kvalifikacije razine 5 čije je ukupno radno opterećenje za stjecanje kvalifikacije minimalno 120 ECVET ili ECTS bodova, od kojih je najmanje 60 ECVET ili ECTS bodova na 6. ili višoj razini skupova ishoda učenja.

Učenicima koji se obrazuju u redovitom sustavu strukovnog obrazovanja za jednu od razina strukovnih kvalifikacija 3, 4.1, 4.2, a nisu ostvarili predviđene skupove ishoda učenja, omogućeno je stjecanje strukovne kvalifikacije niže razine. Na pojedinim razinama i u pojedinim oblicima strukovnog obrazovanja potrebno je prilagoditi generičke kompetencije posebnostima određenog kurikuluma za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja.

Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje omogućava postojanje međusektorskih kurikuluma za pojedine strukovne kvalifikacije/zanimanja za koje je potrebno obrazovanje s područja dvaju ili više sektora te za provedbu međupredmetnih tema.

Struktura odgojno-obrazovnih ciklusa (Tablica 1.) ovisi o specifičnostima pojedinih strukovnih kurikuluma.

Četvrti odgojno-obrazovni ciklus traje jednu godinu (prvi razred razine kvalifikacije 3, 4.1 i 4.2).

Peti odgojno-obrazovni ciklus traje jednu godinu (drugi razred razine kvalifikacije 3), dvije godine (drugi i treći razred razine kvalifikacije 4.1), tri godine (drugi, treći i četvrti razred razine kvalifikacije 4.2) odnosno četiri godine (drugi, treći, četvrti i peti razred razine kvalifikacije 4.2).

RAZINA CIKLUS	3	4.1	4.2
4.	1. razred	1. razred	1. razred
5.	2. razred (ovisno o vrsti kvalifikacije)	2. razred 3. razred	2. razred 3. razred 4. razred
			5. razred

Tablica 1. - Ciklusi u strukovnom obrazovanju

Vertikalna i horizontalna prohodnost strukovnog obrazovanja prati individualni razvoj učenika/polaznika te mu osigurava optimalni prijelaz kroz obrazovnu vertikalu. Radi osobnog i profesionalnog razvoja omogućen je horizontalni prijelaz iz jedne kvalifikacije u drugu.

4. SADRŽAJI UČENJA I POUČAVANJA

Sadržaji učenja i poučavanja u strukovnom obrazovanju oblikuju se u skladu s odgojno-obrazovnim ishodima određenim sektorskim kurikulumima, strukovnim kurikulumima, nacionalnim kurikulumima područja i međupredmetnih tema. Oblikuju se na temelju određenih udjela općeobrazovnog, strukovnog i sektorskog dijela kurikuluma za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja.

U skladu s HKO metodologijom sadržaji učenja i poučavanja za stjecanje strukovnih kvalifikacija svih razina utvrđuju se standardom zanimanja i standardom kvalifikacija unutar sektora.

U procesu učenja i poučavanja nastavnici autonomno odabiru dio sadržaja poučavanja te metode i oblike rada kojima se učenicima/polaznicima omogućuje stjecanje odgojno-obrazovnih ishoda, odnosno generičkih i stručnih kompetencija strukovne kvalifikacije određenog profila, obujma i razine.

Interakcijom i suradnjom svih dionika odgojno-obrazovnog procesa ostvaruju se određeni odgojno-obrazovni ishodi.

Sadržaji učenja i poučavanja općeobrazovnog dijela strukovnog kurikuluma proizlaze iz odgojno-obrazovnih ishoda određenih predmetnim kurikulumima radi osiguravanja generičkih kompetencija nužnih za osobni rast i razvoj, nastavak obrazovanja te uključivanje u život zajednice.

4.1 Generičke kompetencije

Okvirom nacionalnog kurikuluma određuju se generičke kompetencije koje je moguće i potrebno razvijati kod učenika/polaznika u svim područjima kurikuluma, međupredmetnim temama, nastavnim predmetima i modulima te kroz sve oblike učenja i poučavanja. Generičke kompetencije se nadovezuju na kompetencije određene sektorskim i strukovnim kurikulumima te zajedno sa znanjima, vještinama i stavovima specifičnim za strukovno obrazovanje čine jedinstvenu i sveobuhvatnu cjelinu.

Okvir nacionalnog kurikuluma određuje generičke kompetencije kao kombinaciju znanja, vještina i stavova koji su preduvjet uspješnog učenja, rada i života osoba u 21. stoljeću te osnova razvoja održivih društvenih zajednica i konkurentnog gospodarstva.

Generičke kompetencije podijeljene su u tri veće cjeline koje se odražavaju i potiču u svim dijelovima Nacionalnog kurikulumu za strukovno obrazovanje:

- **OBLICI MIŠLJENJA** – rješavanje problema i donošenje odluka, metakognicija, kritičko mišljenje, kreativnost i inovativnost
- **OSOBNI I SOCIJALNI RAZVOJ** – upravljanje sobom, upravljanje obrazovnim i profesionalnim razvojem, povezivanje s drugima, aktivno građanstvo
- **OBLICI RADA I KORIŠTENJE ALATA** – komunikacija, suradnja, informacijska pismenost, digitalna pismenost.

Slika 1. - Generičke kompetencije definirane Okvirom nacionalnog kurikulumu

Zahtjev odgojno-obrazovnog sustava za razvojem generičkih kompetencija iz navedenih triju cjelina proizlazi iz promjenjivih uvjeta učenja, života i rada u 21. stoljeću. Izrazito brze i kontinuirane ekonomske, tehnološke, informacijske, društvene i demografske promjene mijenjaju načine rada i života ljudi.

Strukovno obrazovanje treba osigurati okruženje u kojem će učenici/polaznici biti osposobljeni za život u 21. stoljeću, pružajući svima mogućnost stjecanja relevantnih iskustava učenja i usvajanje temeljnih i novih znanja, vještina i stavova koji će im omogućiti aktivno suočavanje sa zahtjevima suvremenog informacijskog doba i prilagodbu promjenama te zahtjevima svijeta rada.

Za detaljnije pojašnjenje generičkih kompetencija vidjeti *Okvir nacionalnog kurikulumu*.

4.2 Kurikulumi u strukovnom obrazovanju

Strukovno obrazovanje posebno je određeno sektorskim kurikulumima, strukovnim kurikulumima (kurikulumima za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja) i kurikulumom škole, te ostalim kurikularnim dokumentima.

4.2.1 Sektorski kurikulum

Sektorski kurikulum je okvir koji obuhvaća sve strukovne kurikulume kojima se omogućuje stjecanje kvalifikacija na razinama od 2 do 5 HKO-a jednoga obrazovnog sektora te pripadajuće skupove ishoda učenja iz standarda kvalifikacija.

Sektorski kurikulum sadrži popis svih kvalifikacija obrazovnog sektora koje se mogu stjecati strukovnim obrazovanjem u sklopu pojedinoga obrazovnog sektora, trajanje obrazovanja, načine i uvjete za ostvarivanje horizontalne i vertikalne prohodnosti u sklopu obrazovnog sektora te modele i preporuke za provođenja svih oblika učenja temeljenog na radu.

4.2.2 Strukovni kurikulum

Strukovnim kurikulumom (kurikulum za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja) stječu se ključne i strukovne kompetencije te definiraju pravila i načini kombiniranja skupova ishoda učenja s ciljem stjecanja strukovne kvalifikacije/zanimanja. Skupovi ishoda učenja grupiraju se u obvezne i izborne module određenog obujma, a za svaki modul navodi se broj nastavnih sati na godišnjoj razini, nastavne cjeline, okruženje za učenje te načini praćenja stjecanja skupova ishoda učenja i vrednovanje ishoda učenja.

4.2.3 Kurikulum škole

Kurikulum škole je dokument koji izrađuje i donosi ustanova za strukovno obrazovanje te kojim se detaljno razrađuje odgojno-obrazovni proces kojim se stječu kvalifikacije na razinama od 2 do 5 HKO-a.

Kurikulum škole izrađuje se na temelju sektorskoga kurikuluma i strukovnih kurikuluma u suradnji s dionicima strukovnog obrazovanja na lokalnoj i regionalnoj razini.

Kurikulumom škole utvrđuje se plan i vremenski slijed stjecanja ishoda učenja s pripadajućim nastavnim temama, metodama učenja i poučavanja, načinima praćenja, vrednovanja i ocjenjivanja te zajedničkim aktivnostima i horizontalnim temama koje pridonose stjecanju ishoda učenja za strukovne kurikulume koje pojedina ustanova za strukovno obrazovanje izvodi.

4.3 Kvalifikacije u strukovnom obrazovanju

Kvalifikacije u strukovnom obrazovanju određuju i sadržaji učenja i poučavanja na razinama 2, 3, 4.1, 4.2 i 5.

4.3.1 Kvalifikacija razine 2

Sadržaji učenja i poučavanja za strukovno osposobljavanje te stjecanje strukovne kvalifikacije razine 2 temelje se na ishodima općeobrazovnog dijela, strukovnog dijela i učenja utemeljenog na radu uglavnom u svijetu rada. Sektorskim kurikulumom određuje se obujam kvalifikacije i skupovi ishoda učenja koji određuju strukturu kurikulumu te korelaciju s ostalim razinama strukovnih kvalifikacija. Sadržaji učenja i poučavanja strukovnog dijela obuhvaćaju sadržaje usmjerene na osposobljavanje i stjecanje strukovne kvalifikacije.

4.3.2 Kvalifikacija razine 3

Sadržaji učenja i poučavanja proizlaze iz odgojno-obrazovnih ishoda općeobrazovnog i strukovnog dijela kurikulumu i u korelaciji su sa sadržajima učenja i poučavanja ostalih razina strukovnih kvalifikacija. Odgojno-obrazovni ishodi unutar strukovnog dijela kurikulumu za stjecanje strukovne kvalifikacije ostvaruju se odabirom onih sadržaja učenja i poučavanja koji su usmjereni na stjecanje strukovne kompetencije i kvalifikacije. Učenje temeljeno na radu usmjereno je na kvalifikaciju i obuhvaća sadržaje potrebne za stjecanje kompetencija potrebnih za samostalno obavljanje određenih zadataka na radnom mjestu.

4.3.3 Kvalifikacija razine 4.1

Sadržaji učenja i poučavanja za stjecanje strukovne kvalifikacije razine 4.1 usmjereni su na stjecanje kvalifikacije za zanimanje. Sastoje se od općeobrazovnog i strukovnog dijela. Kurikulumom za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja i sektorskim kurikulumom određuju se odgojno-obrazovni ishodi te načini i sadržaji kojima se oni ostvaruju. Sadržaji strukovnog dijela kurikulumu za stjecanje strukovne kvalifikacije u 4. ciklusu usmjereni su na stjecanje kompetencija za koje se učenik/polaznik obrazuje, ali mogu biti i zajedničke većem broju zanimanja unutar određenog sektora/podsektora. U 5. su ciklusu usmjereni isključivo na stjecanje kompetencija za kvalifikaciju/zanimanje za koje se učenik/polaznik obrazuje. Učenje temeljeno na radu obuhvaća sadržaje usmjerene na usvajanje znanja i vještina za kvalifikaciju/zanimanje.

4.3.4 Kvalifikacija razine 4.2

Sadržaji učenja i poučavanja za stjecanje strukovne kvalifikacije razine 4.2 sastoje se od općeobrazovnog, strukovnog i sektorskog dijela. Sadržaji općeobrazovnog dijela kurikuluma usmjereni su na cjeloviti razvoj učenika/polaznika kao osobe i odgovornog člana društva. Nadovezuju se na strukovne kompetencije za strukovnu kvalifikaciju/zanimanje te za daljnje obrazovanje i cjeloživotno učenje. Zajednički su svim zanimanjima unutar istog sektora/podsektora iste razine, a osnova su za stjecanje kompetencija za osobne i društvene potrebe.

Općeobrazovni dio relevantan za sektor/podsektor nadopunjuje kompetencije učenika iz osnovnog općeobrazovnog dijela koji je zajednički za cjelokupno strukovno obrazovanje.

Teži se da općeobrazovni dio povezuje sa strukovnim dijelom, odnosno da se sadržaji međusobno povezuju i nadograđuju, a u svrhu postizanja kompetencija potrebnih za strukovnu kvalifikaciju/zanimanje.

Strukovni dio kurikuluma usmjeren je na stjecanje kompetencija za određenu kvalifikaciju, a sastoji se od strukovnih modula, izbornih modula te učenja temeljenog na radu. U 4. ciklusu usmjeren je na stjecanje kompetencija koje su zajedničke svim zanimanjima unutar određenog sektora/podsektora, dok je u 5. ciklusu usmjeren na stjecanje kompetencija za zanimanje unutar određenog sektora/ podsektora.

Sektorski dio kurikuluma specifičan je za pojedini sektor/podsektor. Sastoji se od učenja i poučavanja za usvajanje općeobrazovnih ishoda važnih za sektor/podsektor, strukovnih i izbornih odgojno-obrazovnih ishoda kojima se ustanove za strukovno obrazovanje i učenici/polaznici prilagođavaju svijetu rada te učenja temeljenog na radu. Izborne module, kao dio sektorskog dijela kurikuluma, nudi ustanova za strukovno obrazovanje prema svojim posebnostima i prema potrebama lokalnog gospodarstva i svijeta rada. Sektorski dio kurikuluma određen je sektorskim kurikulumom i kurikulumom za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja.

Odabrani izborni modul kurikuluma omogućuje učenicima/polaznicima specijalizaciju unutar kvalifikacije. Na taj način moguć je i brži odziv obrazovnog sustava na promjenjive zahtjeve svijeta rada.

Učenje utemeljeno na radu obuhvaća sadržaje učenja i poučavanja potrebne za stjecanje kompetencija važnih za rad u određenom sektoru, a posebno onih kojima se usvajaju znanja i razvijaju vještine za određeno zanimanje.

4.3.5 Kvalifikacija razine 5

Sadržaji učenja i poučavanja za stjecanje strukovne kvalifikacije razine 5 sastoje se od strukovnih sadržaja koji usmjeravaju na stjecanje dodatnih kompetencija za određenu kvalifikaciju odnosno za strukovno specijalističko usavršavanje i osposobljavanje.

Programi za majstore provode se uz najmanje dvije godine vrednovanog radnog iskustva sukladno posebnom propisu.

5. ORGANIZACIJA ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA

Organizacija odgojno-obrazovnog procesa u strukovnom obrazovanju usmjerena je na stvaranje uvjeta za učenje i poučavanje za stjecanje strukovnih kvalifikacija te podrazumijeva:

- organizaciju procesa učenja i poučavanja prema predviđenim odgojno-obrazovnim ciklusima
- osiguravanje uvjeta primjerenih potrebama učinkovitog ostvarivanja procesa učenja i poučavanja
- organizaciju izvođenja učenja temeljenog na radu
- rad na siguran način
- kurikulum za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja kojim se sustavno i kontinuirano usklađuju ciljevi odgojno-obrazovnog procesa s potrebama svijeta rada i gospodarstva
- omogućavanje nastavka obrazovanja, cjeloživotnog učenja i mobilnosti svim sudionicima u sustavu
- mehanizme horizontalne i vertikalne prohodnosti
- osiguravanje autonomije u izboru sadržaja, metoda i oblika rada nastavnika i mentora kod poslodavaca.

Nastavna godina produljuje se najmanje za dva tjedna. Produljenje nastavne godine odnosi se na sve odgojno-obrazovne cikluse te na sve kvalifikacije. Time se između ostalog omogućuje organiziranje dvaju projektnih tjedana, jednoga cjelovitog provedenog tijekom drugog polugodišta i jednoga koji se može organizirati na različite načine ovisno o potrebama i interesima učenika i mogućnostima ustanove za strukovno obrazovanje. Ustanova za strukovno obrazovanje ima autonomiju u određivanju aktivnosti, sadržaja i načina izvođenja projektnih tjedana.

Učenici se upisuju u kurikulume za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja na razinama 3, 4.1 i 4.2 nakon završetka osnovnoškolskog obrazovanja sukladno zakonskim propisima te pod jednakim uvjetima.

5.1 Struktura strukovne kvalifikacije razine 2

Kvalifikaciju ove razine čine općeobrazovni i strukovni dio kurikuluma u postotnim omjerima prikazanim u tablici 2. Trajanje obrazovanja je do godinu dana. Strukovni dio kurikuluma usmjeren je na kvalifikaciju/zanimanje, a obuhvaća strukovne module te učenje temeljeno na radu. Strukovni moduli oblikovani su prema skupovima ishoda učenja. Učenje temeljeno na radu manjim se dijelom ostvaruje u ustanovi za strukovno obrazovanje, a većim dijelom u svijetu rada u prostorima koji zadovoljavaju uvjete sigurnosti na radu te ostale propise. Strukovnu kvalifikaciju razine 2 upisuju učenici koji su stekli kvalifikaciju razine 1 ili nisu uspjeli steći potrebne ishode učenja razina 3, 4.1 i 4.2, pri čemu im se priznaju ECVET i/ili HROO bodovi stečeni na višim razinama.

SASTAVNICE KURIKULUMA ZA STJECANJE STRUKOVNE KVALIFIKACIJE RAZINE 2			
A.	OPĆEOBRAZOVNI DIO	do 20 %	
B.	STRUKOVNI DIO	od 80 %	
B.1	STRUKOVNI MODULI	do 20 %	
B.2	UČENJE TEMELJENO NA RADU	od 80 %	
	*	USTANOVA ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE	do 20 %
		SVIJET RADA CENTAR KOMPETENTNOSTI	do 100 %

Tablica 2. - Sastavnice kurikuluma za stjecanje strukovne kvalifikacije razine 2

* - u odnosu na postotak učenja temeljenog na radu od 80% (B.2)

5.2 Struktura strukovne kvalifikacije razine 3

Upis učenika u kurikulum za stjecanje strukovne kvalifikacije razine 3 upis je u kvalifikaciju/zanimanje usklađen s potrebama svijeta rada i gospodarstva.

Kvalifikaciju ove razine čine općeobrazovni i strukovni dio kurikuluma u postotnim omjerima prikazanim u tablici 3. Trajanje obrazovanja je jedna do dvije godine. Strukovni dio kurikuluma usmjeren je na kvalifikaciju/zanimanje, a obuhvaća strukovne module te učenje temeljeno na radu. Strukovni moduli oblikovani su prema skupovima ishoda učenja. Učenje temeljeno na radu manjim se dijelom ostvaruje u ustanovi za strukovno obrazovanje, a većim dijelom u svijetu rada u prostorima koji zadovoljavaju uvjete sigurnosti na radu te ostale propise.

SASTAVNICE KURIKULUMA ZA STJECANJE STRUKOVNE KVALIFIKACIJE RAZINE 3			
A.	OPĆEOBRAZOVNI DIO	do 20 %	
B.	STRUKOVNI DIO	od 80 %	
B.1	STRUKOVNI MODULI	do 30 %	
B.2	UČENJE TEMELJENO NA RADU	od 70 %	
	*	USTANOVIA ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE	do 30 %
		SVIJET RADA CENTAR KOMPETENTNOSTI	do 100 %

Tablica 3. - Sastavnice kurikuluma za stjecanje strukovne kvalifikacije razine 3

* - u odnosu na postotak učenja temeljenog na radu od 70 % (B.2)

5.3 Struktura strukovne kvalifikacije razine 4.1

Upis učenika u kurikulum za stjecanje strukovne kvalifikacije razine 4.1 upis je u kvalifikaciju/zanimanje usklađen s potrebama svijeta rada i gospodarstva. Kao uvjet za upis za pojedinu strukovnu kvalifikaciju/zanimanje potrebna je dokumentacija koja potvrđuje sposobnost učenika za odabranu strukovnu kvalifikaciju. Trajanje obrazovanja minimalno je tri godine. Kvalifikaciju ove razine čine općeobrazovni dio i strukovni dio kurikuluma koji se sastoji od strukovnog i izbornog modula te učenja temeljenog na radu u postotnim omjerima prikazanim u tablici 4.1.

Postotci u tablici 4.1 odnose se na ukupan broj sati tijekom školske godine.

SASTAVNICE KURIKULUMA ZA STJECANJE STRUKOVNE KVALIFIKACIJE RAZINE 4.1					
STRUKTURA/GODINA OBRAZOVANJA		4. CIKLUS	5. CIKLUS		
		1.	2.	3.	
A.	OPĆEOBRAZOVNI DIO		do 25 %	do 20 %	do 20%
B.	STRUKOVNI DIO		od 75 %	od 80 %	od 80%
B.1	STRUKOVNI MODULI		do 25 %	do 25 %	do 25%
B.2	UČENJE TEMELJENO NA RADU		od 45 %	od 50 %	od 50%
	*	USTANOVA ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE	do 80 %	do 25 %	do 25%
		SVIJET RADA CENTAR KOMPETENTNOSTI	od 20 %	do 100 %	do 100 %
B.3	IZBORNI MODULI		do 30%	do 30%	do 30%

Tablica 4.1. - Sastavnice kurikuluma za stjecanje strukovne kvalifikacije razine 4.1

Postotci pod B.1, B.2 i B.3 u oba ciklusa su iskazani u odnosu na strukovni dio (B.)

* - u odnosu na postotak učenja temeljenog na radu od 45 % u 4. ciklusu i od 50 % u 5. ciklusu (B.2)

4. CIKLUS

Općeobrazovni dio	Strukovni moduli
Odgojno-obrazovni ishodi zajednički svim zanimanjima razine strukovne kvalifikacije ^{4.1} unutar istog sektora/podsektora.	Odgojno-obrazovni ishodi strukovnih modula temelj su za stjecanje znanja i vještina te pripadajućih kompetencija za pojedino zanimanje. Opseg i sadržaj strukovnog dijela određen je sektorskim kurikulumom i kurikulumom za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja.
Izborni modul	Učenje temeljeno na radu
Usmjeren je na određeno zanimanje s posebnim naglaskom na primjenu novih tehnologija i na potrebe svijeta rada na lokalnoj razini. Opseg i sadržaj izbornog dijela određeni su kurikulumom za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja i kurikulumom škole. Učenik može samostalno odabrati izborne sadržaje u skladu sa svojim interesima.	Usmjereno je na kvalifikaciju za zanimanje, a može se izvoditi u ustanovi za strukovno obrazovanje ako su ispunjeni svi organizacijski uvjeti te na radnom mjestu. Učenici rade u manjim skupinama, što je utvrđeno posebnim propisima.

5. CIKLUS

Općeobrazovni dio	Strukovni moduli
Odgojno-obrazovni ishodi zajednički svim zanimanjima razine strukovne kvalifikacije ^{4.1} unutar istog sektora/podsektora.	Strukovni dio kurikuluma/strukovni moduli utemeljeni su na ishodima usmjerenim na kvalifikaciju za zanimanje. Predpostavljaju usklađenu organizaciju procesa učenja i poučavanja usmjerenu na stjecanje stručnih kompetencija i okruženja za učenje koje odražava stvarnost radnog mjesta. Proces učenja i poučavanja organizira se u obliku modula uz primjenu suvremenih metoda učenja i poučavanja te učenja simulacijom radnih procesa iz svijeta rada.

Izborni modul	Učenje temeljeno na radu
<p>Obuhvaća odgojno-obrazovne ishode koji dodatno osiguravaju stjecanje strukovnih kompetencija primjenjujući nove tehnologije i odgovore na zahtjeve svijeta rada.</p> <p>Određeni su kurikulumom škole.</p> <p>Ustanova za strukovno obrazovanje može ponuditi više različitih strukovnih sadržaja koje će učenik samostalno odabrati prema svojim interesima i mogućnostima.</p>	<p>Orijentirano je na zanimanje te se najvećim dijelom izvodi u svijetu rada. Timskim radom i suradnjom nastavnika škole i mentora kod poslodavca, uz razmjenu pedagoške dokumentacije i evidencije, postiže se usklađenost stjecanja odgojno-obrazovnih ishoda strukovnih modula i učenja temeljenog na radu.</p> <p>Učenje temeljeno na radu provodi se kombinirano u svijetu rada i u ustanovi za strukovno obrazovanje ako ustanova može osigurati stvarne radne uvjete. Kurikulumom za stjecanje kvalifikacije/zanimanja određuje se obujam učenja temeljenoga na radu.</p>
<p>Nastavnici usmjeravaju proces učenja i poučavanja prema određenim obrazovnim ishodima/stručnim kompetencijama, a pri tome imaju visok stupanj autonomije u primjenjivanju obrazovnih metoda i sadržaja čime je otvorena mogućnost stalnog osuvremenjivanja kurikuluma.</p>	

5.4 Struktura strukovne kvalifikacije razine 4.2

Upis učenika u kurikulum za stjecanje strukovne kvalifikacije razine 4.2 upis je u zanimanje u 4. ciklusu i usklađen je s potrebama svijeta rada, gospodarstva i mogućnostima nastavka obrazovanja na visokim učilištima. Kao uvjet upisa u strukovnu kvalifikaciju razine 4.2 potrebna je dokumentacija kojom se potvrđuje odgovarajuća sposobnost učenika za kvalifikacije/zanimanja.

U slučaju kada za to postoji specifična potreba gospodarstva i/ili društva odnosno kada se radi o međusektorskoj kvalifikaciji, na razini kvalifikacije 4.2 moguć je upis i u sektor/podsektor.

Trajanje obrazovanja je minimalno četiri godine. Strukturu obrazovanja ove razine strukovne kvalifikacije čine općeobrazovni dio, strukovni dio te sektorski dio u postotnim omjerima prikazanim u tablici 4.2.

Postotci u tablici 4.2 odnose se na ukupan broj sati tijekom školske godine.

SASTAVNICE KURIKULUMA ZA STJECANJE STRUKOVNE KVALIFIKACIJE RAZINE 4.2						
STRUKTURA/ GODINA OBRAZOVANJA		4. CIKLUS	5. CIKLUS			
		1.	2.	3.	4.	5.
A.	OPĆEOBRAZOVNI DIO	do 40 %	do 45 %	do 45 %	do 45 %	do 20 %
B.	STRUKOVNI DIO	do 30 %	od 55 %	od 55 %	od 55 %	od 80 %
B.1	STRUKOVNI MODULI	do 30 %	do 30 %	do 30 %	do 30 %	do 30 %
B.2	IZBORNI MODULI	-	do 30 %	do 30 %	do 30 %	do 30 %
B.3	UČENJE TEMELJENO NA RADU	*	od 20 %	od 20 %	od 20 %	od 40 %
C.	SEKTORSKI DIO	do 50 %	-	-	-	-
C.1	OPĆEOBRAZOVNI I STRUKOVNI MODULI	**	-	-	-	-
C.2	IZBORNI MODULI	**	-	-	-	-
C.3	UČENJE TEMELJENO NA RADU	**	-	-	-	-

Tablica 4.2. - Sastavnice kurikuluma za stjecanje strukovne kvalifikacije razine 4.2

* - postotak učenja temeljenog na radu određuje se sektorskim kurikulumom (B.3)

** - postotak općeobrazovnih i strukovnih modula, izbornih modula te učenja temeljenog na radu određuje se sektorskim kurikulumom (C.1, C.2, C.3)

Sastavnice kurikuluma za stjecanje strukovne kvalifikacije razine 4.2 su: općeobrazovni dio, strukovni dio i sektorski dio. Strukovni dio kurikuluma sastoji se od strukovnih modula, izbornih modula i učenja temeljenog na radu. Sektorski dio kurikuluma sastoji se od općeobrazovnih i strukovnih modula, izbornih modula i učenja temeljenog na radu. Sektorski dio kurikuluma određen je u skladu sa zahtjevima pojedinog sektora/podsektora.

4. CIKLUS		
Općeobrazovni dio	Strukovni dio	
Zajednički je svim zanimanjima razine strukovne kvalifikacije 4.2 unutar istog sektora/podsektora.	Sastoji se od modula strukovnih sadržaja. Obuhvaća odgojno-obrazovne ishode zajedničke za sva zanimanja unutar sektora/podsektora. Opseg i sadržaj strukovnog dijela određeni su sektorskim kurikulumom i kurikulumom za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja.	
Sektorski dio		
Usklađen je s karakteristikama pojedinog sektora/podsektora i s potrebama svijeta rada i gospodarstva na lokalnoj razini. Može se sastojati od općeobrazovnih i strukovnih sektorskih sadržaja, izbornih sadržaja te učenja utemeljenoga na radu. Omogućuje uključivanje odgojno-obrazovnih ishoda važnih za sektor/podsektor. Udio pojedinih sadržaja određen je sektorskim kurikulumom. Dio sadržaja sektorskog dijela kurikuluma može se odrediti kurikulumom škole te tako omogućiti usklađivanje strukovnog obrazovanja s potrebama svijeta rada na lokalnoj razini. Proces učenja i poučavanja sektorskog dijela kurikuluma organizira se u obliku modula.		
Općeobrazovni i strukovni moduli	Izborni moduli	Učenje temeljeno na radu
Općeobrazovni i strukovni moduli obuhvaćaju općeobrazovne i strukovne sadržaje važne za određeni sektor/podsektor, a određeni su u skladu sa sektorskim kurikulumom, kurikulumom za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja i kurikulumom škole.	Određeni su u skladu sa sektorskim kurikulumom i kurikulumom škole. Učenik može odabrati izborne module u skladu sa svojim interesima. Odabir izbornih modula, učenicima omogućava postupno usmjeravanje prema budućoj kvalifikaciji.	Većim je dijelom sektorskog/podsektorskog karaktera i usmjereno je na stjecanje sektorskih znanja i vještina.

5. CIKLUS		
Općeobrazovni dio	Strukovni dio	
Zajednički je svim zanimanjima razine strukovne kvalifikacije 4.2 unutar istog sektora/podsektora. Opseg i sadržaj općeobrazovnog dijela u ovoj sastavnici kurikuluma ovisi o sektoru/podsektoru i strukovnoj kvalifikaciji/zanimanju.	Sastoji se od modula strukovnih sadržaja, izbornih modula i učenja temeljenog na radu. Obuhvaća odgojno-obrazovne ishode usmjerene na odabranu kvalifikaciju/zanimanje sektora/podsektora. Opseg i sadržaj strukovnog dijela određen je sektorskim kurikulumom, kurikulumom za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja i kurikulumom škole.	
Strukovni moduli	Izborni moduli	Učenje temeljeno na radu
Usmjereni su na kvalifikaciju/ zanimanje.	Svojim su ishodima usmjereni na odabrano zanimanje, na užu specijalizaciju unutar odabranog zanimanja. Omogućuju implementiranje novih tehnologija u proces učenja i poučavanja i njegovu prilagodbu potrebama svijeta rada i gospodarstva na lokalnoj razini. Učenik može samostalno odabrati izborne module u skladu sa svojim interesima, sposobnostima, mogućnostima i sklonostima.	Usmjereno je na stjecanje strukovne kvalifikacije / zanimanja.
Sadržaji strukovnog i izbornog dijela u korelaciji su s učenjem temeljenom na radu i nužno je postići usklađenost njihova izvođenja.		

5.5 Struktura strukovne kvalifikacije razine 5

Uvjet upisa na razinu 5 je završena razina 4.1 odnosno 4.2.

Uvjet stjecanja prava izlaska na majstorski ispit je završena razina 4.1 uz najmanje dvije godine vrednovanog radnog iskustva.

Sastavnice strukovne kvalifikacije razine 5 strukovnog specijalističkog usavršavanja i osposobljavanja prikazane su tablicom 5. Kvalifikacija sadrži strukovne module i učenje temeljeno na radu.

Opseg i sadržaj strukovnog dijela određen je sektorskim kurikulumom i kurikulumom za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja.

SASTAVNICE KURIKULUMA ZA STJECANJE STRUKOVNE KVALIFIKACIJE RAZINE 5 - STRUKOVNO SPECIJALISTIČKO USAVRŠAVANJE I OSPOSOBLJAVANJE			
B.	STRUKOVNI DIO	100 %	
B.1	STRUKOVNI MODULI	do 50 %	
B.2	UČENJE TEMELJENO NA RADU	od 50 %	
	*	USTANOVA ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE	do 50 %
		SVIJET RADA CENTAR KOMPETENTNOSTI	do 100 %

Tablica 5. - Sastavnice kurikuluma za stjecanje strukovne kvalifikacije razine 5 (strukovno specijalističko usavršavanje i osposobljavanje)

* - u odnosu na postotak učenja temeljenog na radu od 50 % (B.2)

5.6 Mogućnosti izbora kurikuluma u ustanovama za strukovno obrazovanje

U ustanovama za strukovno obrazovanje otvorena je mogućnost izbornosti u okviru sektorskog dijela kurikuluma radi pozicioniranja u odnosu na druge srodne ustanove. Ustanove mogu izabrati strukovne sadržaje relevantne za lokalnu sredinu i razvoj novih tehnologija.

Izbornost u strukovnom dijelu kurikuluma ostvaruje se mogućnošću odabira izbornih modula odnosno zanimanja na prijelazu iz 4. ciklusa u 5. ciklus. Tijekom 5. ciklusa izbornim modulima uvelike se omogućava usmjeravanje, odnosno uža specijalizacija unutar strukovne kvalifikacije, ali se i omogućava priprema za nastavak obrazovanja.

Učenicima se u sektorskom dijelu kurikuluma pruža mogućnost izbora između izbornih predmeta bitnih za vertikalnu prohodnost i učenja u svijetu rada u stvarnome radnom okruženju.

5.7 Prohodnost

Prohodnost, kao mogućnost promjene tijekom obrazovanja, omogućuje učenicima da tijekom redovitoga strukovnog obrazovanja za određenu strukovnu kvalifikaciju/zanimanje mogu pod određenim uvjetima promijeniti profil i razinu kvalifikacije.

5.7.1 Horizontalna prohodnost tijekom srednjoškolskog obrazovanja

Horizontalnom prohodnošću omogućuje se učenicima da tijekom svojega srednjoškolskog obrazovanja promijene profil i razinu kvalifikacije. Horizontalna prohodnost može biti uvjetovana polaganjem razlikovnih ispita ili priznavanjem prethodno stečenih odgojno-obrazovnih ishoda. Ovisno o sadržajnim razlikama između kurikuluma za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja ustanove za strukovno obrazovanje koju učenik pohađa i one u kojoj želi nastaviti svoje obrazovanje, utvrđuju se razlikovni sadržaji koje učenik treba savladati te u kojem razdoblju. O potrebi, načinu i tijeku polaganja razlikovnih sadržaja autonomno odlučuje ustanova za strukovno obrazovanje u kojoj učenik želi nastaviti svoje obrazovanje.

5.7.2 Vertikalna prohodnost tijekom srednjoškolskog obrazovanja

Vertikalnom prohodnošću omogućuje se učenicima promjena razine kvalifikacije tijekom redovitoga srednjoškolskog obrazovanja. Promjena razine strukovne kvalifikacije može se uvjetovati dodatnom provjerom postignutih kompetencija. O potrebi, načinu i tijeku polaganja razlikovnih sadržaja, kojima se dokazuje potrebna razina stečenih kompetencija za prelazak s jedne razine kvalifikacije na drugu, odlučuje ustanova za strukovno obrazovanje u kojoj učenik želi nastaviti svoje obrazovanje.

5.8 Grupiranje učenika

Učenici se grupiraju u razredne odjele tako da razredni odjel može pohađati više učenika različitih kurikuluma za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja istog sektora. Broj učenika prema kurikulumu za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja unutar istog sektora u jednome razrednom odjelu, kao i ukupan broj učenika u razrednom odjelu, određen je zakonskim propisima.

Unutar strukovnoga obrazovanja učenici mogu izabrati zanimanje, različite module unutar zanimanja, strukovne i općeobrazovne skupove ishoda učenja te u skladu s navedenim mogu biti podijeljeni u skupine prema odabranom izboru. Grupiranje učenika nije uvjetovano dobi i godinom obrazovanja koju učenik pohađa, već izborom modula. Grupiranje učenika koje je uvjetovano izborom može se provesti unutar ustanove za strukovno obrazovanje koja nudi mogućnost stjecanja odabranih kompetencija, unutar srodne ustanove, odnosno centara kompetentnosti ako u matičnoj ustanovi nisu zadovoljeni svi materijalni, tehnički i kadrovski uvjeti, ali uz propisan broj zainteresiranih učenika.

6. VREDNOVANJE, OCJENJIVANJE I IZVJEŠĆIVANJE

Vrednovanje u strukovnom obrazovanju odražava ciljeve, vrijednosti i načela *Nacionalnog kurikuluma za strukovno obrazovanje*.

Pri vrednovanju u strukovnom obrazovanju uvažavaju se načela i upotrebljavaju pristupi vrednovanja navedeni u *Okviru za vrednovanje procesa i ishoda učenja u osnovnim i srednjim školama Republike Hrvatske* uz nadopunu pristupa karakterističnih za strukovno obrazovanje. Na svim razinama strukovnog obrazovanja uspostavljen je sustav osiguranja kvalitete na temelju odgojno-obrazovnih ishoda.

Postupci vrednovanja i izvješćivanja tijekom odgoja i obrazovanja u ustanovama za strukovno obrazovanje usmjereni su na praćenje i provjeru postignuća sukladno odgojno-obrazovnim ishodima relevantnih kurikularnih dokumenata. Radi toga primjenjuju se postupci unutarnjeg, hibridnog i vanjskog vrednovanja.

Unutarnje vrednovanje provodi se u ustanovi za strukovno obrazovanje i radnom okruženju tijekom cjelokupnoga strukovnog obrazovanja, a provode ga nastavnici i mentori. Učenici samovrednuju svoj rad. Taj oblik vrednovanja bitan je za upravljanje i vođenje procesa poučavanja i učenja te samostalno učenje.

Aktivnosti u procesu unutarnjeg vrednovanja učenikovih postignuća provode se kontinuirano i transparentno poštujući učenikovu osobnost i dajući svima jednaku priliku.

Načini, postupci i elementi vrednovanja postignute razine kompetencija proizlaze iz nacionalnog, sektorskog, strukovnog i predmetnog kurikuluma. Razine usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda određene su na

nacionalnoj razini iz svih nastavnih predmeta, odnosno odgojno-obrazovnih područja.

Specifičnost vrednovanja u strukovnom obrazovanju provjera je postignuća ishoda učenja temeljenoga na radu. Procjena postignuća ishoda učenja temeljenoga na radu određuje se na ljestvici od tri stupnja:

- propisane su kompetencije za kvalifikaciju usvojene
- propisane su kompetencije za kvalifikaciju djelomično usvojene
- propisane kompetencije za kvalifikaciju nisu usvojene.

Kriteriji usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda određuju se za svaku kvalifikaciju sektorskim kurikulumom odnosno kurikulumom za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja.

Vrednovanje postignuća učenika za učenje temeljeno na radu provode nastavnik i mentor te o tome vode propisanu pedagošku dokumentaciju i evidenciju. Član školskog povjerenstva za praćenje učenika/polaznika, na osnovi ovjerene propisane dokumentacije, evidentira i prati razinu ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda tijekom učenja temeljenog na radu. Mentor učenika na radnom mjestu o provedenom vrednovanju napretka i postignuća izvješćuje ustanovu za strukovno obrazovanje te roditelje/skrbnike. Izvješće mentora sadrži podatke o praćenju napredovanja učenika s pomoću popisa za provjeru¹ i temelji se na provjeri postignuća odgojno-obrazovnih ishoda s pomoću procjena razvoja odgovornosti, samoinicijativnosti i samoregulacije te komunikacije i suradnje. Izvješćivanje o usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda određeno je *Okvirom za vrednovanje procesa i ishoda učenja u osnovnim i srednjim školama Republike Hrvatske*.

Pri vrednovanju učenika s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama u ustanovi za strukovno obrazovanje i u svijetu rada postupa se u skladu s naputcima *Okvira za poticanje i prilagodbu iskustva učenja i vrednovanja postignuća djece i učenika s teškoćama* i *Okvira za poticanje iskustva učenja i vrednovanje postignuća darovite djece i učenika*. Za vrednovanje napredovanja tih učenika u postizanju predviđenih odgojno-obrazovnih ishoda u svijetu rada izrađuju se posebni popisi za provjeru individualno prilagođeni učeniku. Ako se učenik obrazuje po osobnom kurikulumu s prilagodbom odgojno-obrazovnih ishoda, određuju se i osiguravaju sve prilagodbe pristupa učenja i poučavanja te vrednovanja za učenika koje su potrebne na radnom mjestu.

Praćenje ostvarenja odgojno-obrazovnih ishoda u ustanovama za strukovno obrazovanje usko je povezano s cjelokupnim sustavom kvalifikacija svih obrazovnih razina u Republici Hrvatskoj. Za učenike koji tijekom redovitog obrazovanja ne uspijevaju postići očekivani napredak osigurava se postupak utvrđivanja teškoća s kojima se učenik susreće te mu se pruža sustavna dodatna podrška u učenju.

¹ Za detaljnije pojašnjenje popisa za provjeru vidjeti *Okvir za vrednovanje procesa i ishoda učenja u osnovnim i srednjim školama Republike Hrvatske*.

Za svaku kvalifikaciju i skup ishoda učenja određuje se obujam, odnosno prosječno ukupno utrošeno vrijeme potrebno za stjecanje te kvalifikacije. Kvalifikacije se mogu iskazati Europskim sustavom bodova strukovnog obrazovanja (ECVET) i/ili Hrvatskim sustavom bodova općeg obrazovanja (HROO) na razinama 2, 3, 4.1 i 4.2 te Europskim sustavom bodova strukovnog obrazovanja (ECVET) ili Europskim sustavom prijenosa i prikupljanja bodova (ECTS) na razini 5.

Time se osigurava sustav kvalitete te omogućava prepoznatljivost kvalifikacija stečenih u Republici Hrvatskoj u hrvatskom i europskom svijetu rada.

Tijekom stjecanja kvalifikacije učenik/polaznik izrađuje mapu radova u kojoj će objediniti opis kompetencija i dokaze o svim kompetencijama koje je stekao tijekom obrazovanja. Mapom radova učenik/polaznik može se predstavljati poslodavcu.

Za detaljnije pojašnjenje pristupa vrednovanja za učenje i vrednovanja kao učenja, kao i pripadajućih metoda i tehnika vrednovanja te oblika izvješćivanja vidjeti *Okvir za vrednovanje procesa i ishoda učenja u osnovnim i srednjim školama Republike Hrvatske*.

Vanjsko vrednovanje može se provoditi tijekom strukovnog obrazovanja i u njegovu završnom dijelu, a obuhvaća provjeru učenikovih postignuća odgojno-obrazovnih ishoda. U vanjskom vrednovanju sudjeluju relevantne ustanove, institucije i subjekti koji nisu imali neposrednu vezu s procesom koji se provodi unutar ustanove za strukovno obrazovanje, a u svrhu certificiranja, odnosno procjene uspješnosti stjecanja kvalifikacije određene *Hrvatskim kvalifikacijskim okvirom*.

Kvalifikacije razine **2** završavaju ispitom stručne osposobljenosti pred stručnim povjerenstvom.

Kvalifikacije razine **3** završavaju izradom i obranom završnoga praktičnog rada pred stručnim povjerenstvom.

Kvalifikacije razine **4.1** završavaju provjerom strukovno-teorijskih sadržaja te izradom i obranom završnoga praktičnog rada pred stručnim povjerenstvom. Time je obuhvaćena ukupnost svih polja učenja (modula) i usvojenost svih zadanih ishoda učenja.

Kvalifikacije razine **4.2** završavaju provjerom strukovno-teorijskih sadržaja te izradom i obranom završnoga rada pred stručnim povjerenstvom. Završni rad projektni je zadatak kojim se zahtjeva samostalnost u analizi problema, mogućim rješenjima i izvedbama rješenja primjenjujući usvojena znanja i vještine iz općeobrazovnog i strukovnog dijela kurikuluma za stjecanje strukovne kvalifikacije/zanimanja. Završni rad obuhvaća ukupnost svih polja učenja (modula) i usvojenost svih zadanih ishoda učenja.

Kvalifikacije razine **5** za strukovno specijalističko usavršavanje i osposobljavanje završavaju provjerom strukovno-teorijskih sadržaja te izradom i obranom završnoga rada pred stručnim povjerenstvom. Time je

obuhvaćena ukupnost svih polja učenja (modula) i usvojenost svih zadanih ishoda učenja.

Sastavni dio svjedodžbe o stjecanju strukovne kvalifikacije/zanimanja može biti dodatak svjedodžbi u kojem se navode sve stečene specifične strukovne kompetencije.

Napomena:

Učenik/polaznik –odnosi se na redovito strukovno obrazovanje, ali i na obrazovanje odraslih polaznika u ustanovama za strukovno obrazovanje i centrima kompetentnosti. Na pojedinim mjestima istaknut je samo pojam učenik, što ne isključuje u potpunosti pojam polaznik, već se dio sadržaja prije svega odnosi na učenika.